

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ РОЗВИТКОМ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

INNOVATIVE PROCESSES IN PUBLIC ADMINISTRATION OF DEVELOPMENT OF AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX OF UKRAINE

У статті досліджено специфіку впровадження інноваційних процесів в державне управління розвитком агропромислового комплексу України. Зокрема, надано змістовну характеристику застосування інноваційних процесів на всіх етапах життєвого циклу інновацій. Окреслено фактори, що гальмують розвиток інновацій в агропромисловому комплексі України. Обґрунтовано необхідність впровадження інституційних механізмів регіоналізації державного управління інноваційним розвитком агропромислового комплексу. Виокремлено основні напрями реалізації державної інноваційної політики в агропромисловому комплексі.

Ключові слова: державне управління, інноваційні процеси, агропромисловий комплекс, механізми, державна інноваційна політика.

В статье исследована специфика внедрения инновационных процессов в государственное управление развитием агропромышленного комплекса Украины. В частности, представлена содержательная характеристика применения инновационных процессов на всех этапах жизненного цикла инноваций. Определены факторы, тормозящие развитие инноваций в агропромышленном комплексе Украины. Обоснована необходимость внедрения институциональных

механизмов регионализации государственного управления инновационным развитием агропромышленного комплекса. Выделены основные направления реализации государственной инновационной политики в агропромышленном комплексе.

Ключевые слова: государственное управление, инновационные процессы, агропромышленный комплекс, механизмы, государственная инновационная политика.

The specifics of introduction of innovative processes in public administration of development of agro-industrial complex of Ukraine are investigated in the article. In particular, the substantial characteristic of application of innovative processes at all stages of life cycle of innovations is presented. The factors which are slowing down development of innovations in agro-industrial complex of Ukraine are defined. The need of introduction of institutional mechanisms of regionalization of public administration by agro-industrial complex innovative development is proved. The main directions of realization of the state innovative policy in agro-industrial complex are allocated.

Key words: public administration, innovative processes, agro-industrial complex, mechanisms, state innovative policy.

УДК 338.341.1(477)

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-5240-2019-11-18>

Науменко А.О.

к. екон. наук, доцент, докторант
Навчально-науково-виробничий центр
Національного університету цивільного
захисту України

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Вітчизняна економіка характеризується обмеженими попитом на інновації та місткістю ринку інновацій, а відсутність кон'юнктури агропромислового ринку – один з вагомих чинників, що перешкоджають створенню національної інноваційної системи. І на тлі слабкої загалом інфраструктури підтримки малого бізнесу він поки не може впливати на підвищення загального рівня інноваційної активності. Відповідно, це зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми інноваційної діяльності в Україні, зокрема, в агропромисловому комплексі, підлягали розгляду багатьох вчених України та закордоння, зокрема, таких: В. Гросул [1], Ю. Каракай [2], М. Ревенко [2], П. Саблук [4] та інші. Водночас в багатьох наукових працях і практичних напрацюваннях розглядалися різнохарактерні напрями впровадження інновацій в агропромисловий комплекс.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. З огляду на величезний обсяг наукових досліджень щодо інноваційного розвитку агропромислового комплексу,

необхідно водночас зазначити, що державне управління у цій сфері потребує подальшого удосконалення, зокрема, насамперед, щодо відповідних механізмів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження специфіки впровадження інноваційних процесів в державне управління розвитком агропромислового комплексу України.

Досягнення поставленої мети у роботі ставляться та вирішуються такі завдання:

- надати змістовну характеристику застосування інноваційних процесів на всіх етапах життєвого циклу інновацій;
- окреслити чинники, що гальмують розвиток інновацій в агропромисловому комплексі України;
- обґрунтувати необхідність впровадження інституційних механізмів регіоналізації державного управління інноваційним розвитком агропромислового комплексу;
- виокремити основні напрями реалізації державної інноваційної політики в агропромисловому комплексі.

Виклад основного матеріалу. Щодо агропромислового комплексу інноваційний процес являє собою постійний і безперерв-

ний потік перетворення технічних або технологічних ідей в нові технології або окремі їх складові частини та доведення їх до використання безпосередньо у виробництві з метою отримання якісно нової продукції. В інноваційному процесі беруть участь сільськогосподарські наукові та навчальні організації, а також органи управління виробництвом, які обслуговують та впроваджувальні формування різних типів, а також самі сільгосптоваровиробники.

Розвиток інноваційного процесу зумовлений вимогами ринку, виробники інновацій з метою отримання прибутку створюють і просувають нововведення до їх споживачів.

Інноваційний процес починається з зародження ідеї та завершується комерційною реалізацією. Інноваційні процеси присутні на всіх життєвих циклах інновації:

- фундаментальні дослідження: теоретичні розробки, пошук розв'язання проблеми, розробка концепції;

- прикладні дослідження: розв'язання технічних проблем (інформаційна, організаційно-економічна, науково-навчальна діяльність, дослідно-конструкторські роботи);

- матеріалізація наукової ідеї: виготовлення дослідних зразків, експериментальні роботи;

- комерціалізація і практичне використання нововведення: безпосереднє використання, технічні й організаційні заходи, поліпшення техніко-економічних параметрів;

- освоєння промислового виробництва: масштабне виробництво нової продукції та освоєння ринків [1; 4].

З метою ефективного управління агропромислового комплексу дуже важливими стають науково-технічні та інноваційні програми, що реалізуються на основі фундаментальних і прикладних досліджень в пріоритетних секторах аграрної економіки, які повинні забезпечувати створення нових поколінь техніки та технологій для підвищення технологічного рівня галузей агропромислового комплексу.

В Україні розвиток інновацій гальмують такі чинники:

- безперервне скорочення кількості та погіршення якості науково дослідних розробок щодо агропромислового комплексу;

- недостатнє фінансування виробництв і вищих шкіл, пов'язаних з інноваціями в агропромисловому комплексі;

- дефіцит кваліфікованих кадрів;

- відсутність інформаційного поля про інноваційні проекти в агропромисловому комплексі, а також організаційного, в тому числі правового і фінансового, механізму застосування інноваційних технологій.

Слід зазначити, що гострою проблемою є кадрове забезпечення інноваційної діяльності. Інтелектуальний потенціал – це головна перевага України й основний ресурс для реалізації інноваційної стратегії. Для розвитку агропромислового комплексу повинні бути розроблені інституційні механізми регіоналізації державного управління інноваційним розвитком агропромислового комплексу. Активну участь у розвитку агропромислового комплексу в регіонах повинні прийняти регіональні органи законодавчої влади, оскільки в ринкових умовах найбільш прийнятним є механізм непрямого стимулювання інноваційного розвитку. Необхідно розробити й низку нормативно-правових документів з:

- пільгового оподаткування;

- організаційних форм;

- механізмів стимулювання інноваційної діяльності в регіональних агропромислових комплексах та іншому [2; 3].

- На жаль, у багатьох регіонах недосконало уявляють інноваційну систему і не формують інфраструктуру агропромислового комплексу не тільки в сільському господарстві, але і в економіці регіону загалом.

- Основними напрямками реалізації державної інноваційної політики в агропромисловому, спрямованої на прискорення освоєння у виробництві досягнень науки, техніки та передового досвіду, є такі:

- формування галузевої інноваційної системи в агропромисловому комплексі, що функціонує на основі єдиної науково-технічної політики держави;

- активізація діяльності аграрної науки з проведення фундаментальних і прикладних досліджень;

- нормативно-правове забезпечення інноваційної діяльності, захист об'єктів інтелектуальної власності та введення їх в господарський обіг;

- розвиток інфраструктури інноваційного процесу, системи сертифікації та просування науково-технічних розробок, підготовки та перепідготовки кадрів;

- розвиток і вдосконалення інформаційно-консультаційної діяльності;

- державна підтримка сільгоспвиробників з метою відновлення їх платоспроможності та можливості здійснення інноваційної діяльності;

- вдосконалення експертизи та відбору інноваційних проектів і програм з метою їх реалізації в агропромисловому виробництві;

- формування економічного механізму управління і стимулювання інноваційних процесів в агропромисловому комплексі на всіх рівнях;

– реформування власності та розвиток підприємництва в інноваційній сфері;

– підготовка кадрів високої кваліфікації для суб'єктів агропромислового комплексу;

– розвиток міжнародного співробітництва під час організації інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі [2; 4].

Державна аграрна політика в останні роки націлена на стимулювання інновацій в сільському господарстві. Поряд з традиційною для держави підтримкою наукових досліджень, впровадженням їх результатів, підготовкою та перепідготовкою кадрів, що, безсумнівно, стимулює інновації в сільському господарстві, з'явилися нові важелі стимулювання інновацій – фінансування, кредитування, оподаткування, страхування.

Не менш важливим є прояв інтересу безпосередніх творців інновацій до їх прискореного освоєння у виробництві. У зв'язку з цим їх створення має відповідним чином оформлятися, охоронятися і стимулюватися. Основні напрями організаційно-економічного механізму створення та освоєння інновацій вимагають істотного вдосконалення для повнішого використання потенціалу науки, сільгосптехніки та всієї інфраструктури агропромислового комплексу.

Водночас необхідно враховувати, щоб інноваційні процеси в державному управлінні розвитком агропромислового комплексу України співвідносилися зі світовими тенденціями, а саме були орієнтовані на те, що продовольче забезпечення населення світу в XXI столітті здійснюється на базі інноваційних ресурсів і агротехнологій переважно в п'яти пріоритетних напрямках:

– істотне підвищення інвестицій в сільськогосподарську науку й інноваційний розвиток сільського господарства;

– підвищення ефективності використання земельних, енергетичних, водних та інших ресурсів;

– поліпшення використання зрошуваних земель;

– подальше розширення селекції та насінництва, племінної справи;

– застосування інтегрованої системи захисту рослин і тварин.

Висновки з цього дослідження та подальші перспективи в цьому напрямі. Підбиваючи підсумки даного дослідження, слід зазначити, що в ньому було отримано такі висновки:

1) надано змістовну характеристику застосування інноваційних процесів на наступ-

них етапах життєвого циклу інновацій: фундаментальні дослідження; прикладні дослідження; матеріалізація наукової ідеї; комерціалізація і практичне використання нововведення, а також освоєння промислового виробництва;

2) окреслено чинники, що гальмують розвиток інновацій в агропромисловому комплексі України;

3) обґрунтовано необхідність впровадження інституційних механізмів регіоналізації державного управління інноваційним розвитком агропромислового комплексу. Підкреслено, що активну участь у розвитку агропромислового комплексу в регіонах повинні прийняти регіональні органи законодавчої влади, оскільки в ринкових умовах найбільш прийнятним є механізм непрямого стимулювання інноваційного розвитку;

4) виокремлено основні напрями реалізації державної інноваційної політики в агропромисловому комплексі. Зазначено, що ключовими з них повинні бути такі: активізація діяльності аграрної науки з проведення фундаментальних і прикладних досліджень; нормативно-правове забезпечення інноваційної діяльності, захист об'єктів інтелектуальної власності та введення їх в господарський обіг; розвиток інфраструктури інноваційного процесу, системи сертифікації та просування науково-технічних розробок, підготовки та перепідготовки кадрів тощо.

Загалом наведені у статті пропозиції щодо вдосконалення державного управління інноваційною діяльністю в сільському господарстві вимагають розробки та застосування галузевих нормативно-методичних документів зі створення інноваційної системи, моніторингу інноваційного розвитку, їх оцінки та трансферу, створення та функціонування Агротехнопарків та інших організаційних форм освоєння агроінновацій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гросул В.А. Проблеми інноваційної діяльності в Україні. *Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму*. 2010. № 1(3). Т. 1. С. 76–82.

2. Каракай Ю. Роль держави у стимулюванні інноваційної діяльності. *Економіка України*. 2007. № 3. С. 40–51.

3. Ревенко М. Удосконалення державного регулювання розвитку аграрного сектору економіки. *Економіка України*. 2011. № 12. С. 51–55.

4. Саблук П. Стан і перспективи розвитку агропромислового комплексу України. *Економіка України*. 2008. № 12. С. 4–18.